ДО

Председателите на парламентарни групи

ЧРЕЗ

Г-жа **Михаела ДОЦОВА**

Председател на Народното събрание

ОТ

Антикорупционен фонд
Български институт за правни инициативи
Български хелзинкски комитет
Инициатива „Правосъдие за всеки“
Институт за пазарна икономика
Програма „Достъп до информация“

С Т А Н О В И Щ Е

По Проект на Процедурни правила предлагане на кандидати, представяне и публично оповестяване на документите, проверка на професионалните и нравствените качества на кандидатите, изслушване на кандидатите и избор на членове за съдийската и прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет от квотата на Народното събрание

Уважаеми народни представители,

На 29.07.2026 г. Комисията по правни въпроси в 52-ото Народно събрание прие *Процедурните правила за условията и реда за отправяне на предложения за кандидатури, предлагане на кандидати, представяне и публично оповестяване на документите, проверка на професионалните и нравствените качества на кандидатите, изслушване на кандидатите и избор на членове за съдийската и прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет от квотата на Народното събрание*.

За първи път Процедурните правила за избор на членове на ВСС от квотата на Народното събрание съдържат важни детайли, свързани със съдържанието на концепциите, начина и отделните елементи от изслушването на кандидатите, задаването на въпроси и финализирането на целия процес. Безспорно това е добра стъпка в посока заздравяването на процедурата и изпълването с конкретно съдържание на важни елементи от нея.

Друга съществена новост в правилата е въвеждането на възможността за т.нар. *„инициативни предложения за кандидатури“*. Тя дава право на лица, които не са депутати, да предлагат на ресорната комисия по избора на членове за ВСС кандидатури. Впоследствие всяко едно от тези предложения за кандидатури може да бъде припознато

от народен представител, като по този начин да се превърне в реална номинация за член на една от двете колегии на ВСС.

Очевидно е желанието на депутати да отворят, поне привидно, вратата за събирането на номинации за най-важния орган на съдебната система, извън предложенията от отделните депутати и парламентарни групи. Целта е да се създаде усещане, че парламентарната квота във ВСС, исторически наложила се като партийна такава, може да изглежда като по-обществена и гражданска.

Процедурните правила обаче, повдигат следните въпроси:

На първо място те не определят ясно кои субекти (това е използваната дума в документа) имат право да правят *„мотивирани инициативни предложения за кандидатури“*. На практика това означава, че такива биха могли да постъпят от всеки един заинтересован гражданин.

На следващо място, липсва каквато и да е публично достъпна информация как и защо правилата са изготвени в последния възможен момент. Нещо повече, до деня на провеждане на заседанието на Комисията по правни въпроси, проектът на правилата не беше публикуван на интернет страницата на Народното събрание. По този начин *субектите*, от които очевидно има очакване да дойдат инициативните предложения, бяха лишени от възможността да изпратят становища, респективно да могат да направят предложения по тях. Това поставя в почти невъзможна ситуация независимият граждански сектор, по всяка вероятност един от „субектите“/ако се име предвид Раздел I, т. 6 от Правилата/, да спази сроковете за внасяне на инициативни предложения за кандидати.

Правилата предвиждат и срок от 21 дни, който попада изцяло в месец август. По традиция това е месецът, в който се ползва съдебна и академична ваканция, включително и от народните представители и голяма част от администрацията на други органи в страната. Този факт обективно ще затрудни всеки потенциален кандидат за инициативно предложение да подготви необходимия набор от документи, които трябва да бъдат представени ведно с неговата номинация.

Трябва да се отбележи и въвеждането на правото за вносителите на предложенията за кандидати да могат да оттеглят своите номинации. Този текст е част от последните промени в Закона за съдебната власт, в частност на чл. 19а, ал. 4, като е преповторен и в процедурните правила. Новата алениа буди недоумение, защото на практика дава възможност депутатите-вносители на номинациите (включително и на припознатите инициативни предложения от граждани) да ги оттеглят във всеки един момент, дори и след тяхното изслушване със задаване и отговор на въпроси. Трябва да се има предвид и че нито ЗСВ, нито процедурните правила имат изискване за мотиви при оттеглянето на номинациите. Този текст, щедро разписан като „право“, на практика осигурява легитимната възможност на финала на процедурата за избор на членове на ВСС от парламентарната квота да останат само „правилните“ кандидати. Ето защо правната възможност за оттегляне на кандидатури следва да се погасява след определен момент, какъвто би могъл да бъде проверката за пригодност на кандидатите. Именно за да бъде обезпечена правната сигурност и процедурната гаранция за законосъобразно провеждане на процедурата така щото да НС да не бъде в нарушение на поставените цели в Раздел I, т. 3 на собствените си правила.

Правилата създават правна несигурност в още един аспект – те не задължават НС чрез Комисията по правни въпроси да вземе отношение по постъпилите сигнали и становища, а единствено оставят тази преценка на самия кандидат. Напомняме, че

именно НС следва да прави проверка и да установява фактите, които правят един кандидат негоден за член на ВСС.

Оценяваме усилията за създаване на една наистина прозрачна и включваща процедура за избор на членове на Висшия съдебен съвет от квотата на парламента, но няма как отново да не констатираме, че и настоящото Народно събрание не успява да отговори на очакването, че този ключов за държавата избор ще бъде автентичен, а не нагласен.

С уважение,

Антикорупционен фонд
Български институт за правни инициативи
Български Хелзинкски комитет
Инициатива „Правосъдие за всеки“
Институт за пазарна икономика
Програма „Достъп до информация“